

УДК 371 (09) (477.8) + 371. 035.6

Ч-44

Марія ЧЕПІЛЬ

orcid.org/0000-0002-2215-3994

ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ФИЛИПЧАКА: ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ

У статті проаналізовано дослідження, що безпосередньо стосуються освітньої діяльності учителя, активного громадського діяча, дослідника історії українського шкільництва Івана Пилиповича Филипчак (1871 – 1945). Акцентовано увагу на її зміст, глибокий патріотизм, любов до свого народу, що були в центрі його творчості і педагогічної діяльності; надзвичайно високу вимогливість до себе у підготовці майбутніх вчителів; культ сім'ї, пошану до Матері, до Батька; опору на історію свого народу, його традиції, які досліджував і добре знав; виховання почуття обов'язку перед народом і державою. Узагальнено публікації сучасних дослідників про І. Филипчак, в яких розкрито зміст україномовних підручників, організацію та підтримку молодіжних гуртків і товариств, історико-краєзнавчу діяльність.

Ключові слова: Іван Филипчак, історіографія, освітня діяльність, творча спадщина, українська молодь.

Постановка проблеми. В умовах Української незалежної держави в педагогічній науці помітне місце займають наукові дослідження, присвячені історичному минулому, його ґрунтовному вивченню і об'єктивному аналізу, що дало змогу підняти цілий пласт української педагогічної культури, переосмислити діяльність різних громадсько-освітніх і педагогічних товариств, повернути із забуття імена багатьох подвижників національно-культурного поступу українців кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. Вивчення персоналії є актуальним у царині історико-педагогічних досліджень.

Серед когорти українських педагогів чільне місце посідає талановитий учитель, активний громадський діяч, невтомний дослідник історії українського шкільництва – Іван Пилипович Филипчак (1871 – 1945). В останні десятиліття творчі надбання й сама постать І. Филипчак привернули увагу багатьох дослідників української педагогіки, вчителів, журналістів, громадських діячів. Його виховні ідеї у контексті культурно-освітнього руху першої половини ХХ ст. в Україні, участь у просвітницьких,

культурних заходах, освітньо-виховний потенціал творчої спадщини є актуальними для сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В історико-педагогічному дискурсі розглядає педагогічну персоналію О. Сухомлинська. Життєвий і творчий шлях вітчизняних педагогів висвітлено у підручнику «Персоналії в історії національної педагогіки: 22 видатних українських педагоги», двотомному біографічному довіднику «Відомі педагоги Прикарпаття», двотомному виданні «Українська педагогіка в персоналіях». Широкому освітянському загалу представлено доробок І. Бажанського, О. Барвінського, М. Венгжина (М. Угрин-Безгрішний), М. Галушинського, А. Животка, Б. Заклинського, Я. Кузьміва, А. Лотоцького, В. Пачовського, І. Петрів, Р. Русової, С. Сірополка, І. Ющишина, Я. Яреми та ін., виокремлено провідні напрями їхньої діяльності, проаналізовано епістолярну спадщину, зміст педагогічної, видавничої та публіцистичної діяльності, показано їх внесок у громадсько-просвітницьку роботу, підготовку й видання шкільних підручників, розглянуто праці, присвячені питанням національного, сімейного, трудового, релігійного, морально-етичного й естетичного виховання підростаючого покоління. На основі сучасних наукових підходів до вивчення педагогічних персоналій Г. Савчин, М. Семчишин, М. Чепіль систематизували педагогічні ідеї, дидактично-виховний потенціал творчої спадщини І. Филипчика.

В останні роки появилися публікації, в яких висвітлюються окремі аспекти культурно-просвітницької діяльності і творчого доробку І. Филипчика, його внесок у розвиток історії українського шкільництва. На основі сучасних наукових підходів до вивчення педагогічних персоналій зроблено спробу систематизувати педагогічні ідеї, дидактично-виховний потенціал творчої спадщини та напрями культурно-освітньої діяльності І. Филипчика з метою використання їх у сучасному виховному процесі. Узагальнення літератури засвідчує, що у ній висвітлено педагогічні погляди І. Филипчика, однак більш повного обґрунтування потребують питання історіографії проблеми його культурно-освітньої діяльності.

Мета статті – систематизувати наукові публікації, в яких знайшла відображення культурно-освітня діяльність талановитого учителя, активного громадського діяча, невтомного дослідника історії українського шкільництва Івана Пилиповича Филипчика (1871 – 1945).

На сьогоднішній день педагогами-дослідниками чимало зроблено в галузі історії шкільництва, написано низку монографій, навчальних посібників, в яких висвітлена історія школи, описана її роль і місце в суспільстві. Є чимало наукових розвідок дослідників, в яких певною мірою висвітлені культурно-освітня діяльність і педагогічні погляди І. Филипчика, що упродовж багатьох десятиліть були невідомими, не досліджувалися. Вивчення творчого доробку та культурно-освітньої діяльності

І. Филипчак дає можливість відкрити нову сторінку в історії вітчизняної педагогіки, педагогіки музеєзнавства, поглибити та доповнити біографічні відомості про його життя і діяльність, його внесок у розвиток освіти і культури в Галичині і Наддніпрянській Україні у першій половині ХХ ст. Написані ним твори, перелік яких на сьогоднішній день сягає близько сотні, частина з яких відома читачеві, а ще, можливо, будуть віднайдені й інші праці педагога, є відображенням історико-культурних процесів у краї. Його практична діяльність у різних типах шкіл, просвітницьких товариствах і організаціях репрезентує глибоке осмислення історії української освіти та культури.

Поверненню із забуття імені Івана Филипчак в історію української культури, у життя міста і краю, вагомий внесок зробили Р. Данчин [1], М. Костів [8], К. Куб'як [11], О. Леськів [13], С. Оксененко [19], Н. Пазиняк [20], Я. Радевич-Винницький [21], Л. Рондяк [22], В. Семчишин [24], М. Чепіль та Г. Савчин [31], колективами місцевих газет, радіо і телебачення Самбірщини. Перевидання творів І. Филипчак здійснила І. Дибко-Филипчак [4].

Особливу групу джерел складають твори І. Филипчак, які вийшли друком при житті і після його смерті. У результаті опрацювання архівних матеріалів і тогочасних джерел (рецензії, публікації у місцевій періодиці, збірниках, історичних та етнографічних матеріалах, епістолярній спадщині тощо), а також видання творів у післявоєнний період в Україні і за її межами, які зберігаються у фондах Центрального державного історичного архіву (м. Львів) відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. Василя Стефаника, Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. Івана Франка, опрацьовано й уміщено у «Переліку праць Івана Филипчак, виданих в Україні та за її межами», який є першою спробою систематизувати педагогічні ідеї і творчу спадщину педагога [див. 31].

Історичні повісті І. Филипчак вивчає та досліджує Я. Радевич-Винницький. У статті «Іван Филипчак – автор історичних повістей» автор зазначає, що «у часи радянської займанщини І. Филипчак ніби випав з культурного життя українців: на Батьківщині його твори і навіть ім'я було під заборонаю», але на початку 80-х рр. твори І. Филипчак почали друкуватися, вони набули широкої популярності серед читачів, сприяли патріотичному вихованню молоді. У 1982 р. до 1000-річчя хрещення України-Руси і 35-річчя депортації українців з Лемківщини виходить повість «За Сян», 1983 р. – до 300-річчя битви з турками під Віднем – повість «Юрій Кульчицький – герой Відня», 1984 р. – «Княгиня Романова». Ю. Середяк перевидав повісті «Дмитро Детько» (1985), «Будівничий держави» (1986), «Іванко Берладник або пропаша сила» (1986), «За Сян» (1987). Пере-

видання цих творів викликало жвавий відгук української преси і періодики вільного світу.

До 135-річчя від дня народження І. Филипчика вийшла друком книга М. Сенейка «Мов полум'я свічки» [25], в якій зібрано статті, нариси і документи про відомого галицького письменника, вчителя, крас- і музезознавця, редактора газети «Самбірські вісті» (1941), засновника журналу «Літопис Бойківщини» – Івана Филипчика. Вміщено художньо-документальний нарис «Кара без провини», присвячений останнім місяцям життя і праці І. Филипчика (1944) у Самборі перед арештом і відправлення його до тайшетської тюрми ГУЛАГу Іркутської області.

У Львові 1990 року 50-тисячним накладом вийшла збірка «Княгиня Романова», до якої, крім однойменної, ввійшли повісті «Будівничий держави», «Іванко Берладник», «Дмитро Детько», у 1991 р. – повість «Юрій Кульчицький – герой Відня». Усі перелічені твори перевидавалися. Але у І. Филипчика були й неопубліковані повісті. Так, видавництво «Відродження» (м. Дрогобич) у 1995 р. опублікувало накладом 4 000 примірників повість «Анна Ярославна – королева Франції», рукопис якої зберегла донька письменника Дарія [28]. У 1998 р. у м. Самбір уперше побачила світ повість «Над Калкою» [29].

Оглядовий зміст історичних нарисів, важливість повернення їх до читача коментували дослідники в Україні та діаспорі – І. Дибко-Филипчак [4], Р. Коритко [7], В. Семчишин [23].

Вивчення та аналіз змісту україномовних підручників міжвоєнної доби, виховну спрямованість історичної прози І. Филипчика, її значення у вихованні підростаючих поколінь висвітлено в історико-педагогічних дослідженнях Т. Завгородньої [6], І. Курляк [12], Б. Ступарика [27], М. Чепіль [30], [31] та ін.

Історичні нариси І. Филипчика, як і його письменників-побратимів А. Чайковського, І. Зубенка, Ф. Коковського, зазначає Р. Коритко, пробуджували почуття національної гідності, гартували український патріотизм, непокору до чужого гніту. У передмові до твору «Княгиня Романова» дослідник «особливо відчув теплу та лагідну манеру филипчанського письма, його скупість до надмірної фантазії і непотрібного романтизму, зате особливо шанобливу увагу до справжніх історичних подій, літописних оповідей, археологічних відкриттів, джерельних і документальних свідчень» [7].

У 1995 р. завдяки зусиллям невістки Івана Филипчика Ірини Дибко-Филипчак надруковано його історичну повість «Анна Ярославна – королева Франції». Рукопис книги переховувала і зберегла донька Филипчика – Дарія. 1998 року у м. Самбір вперше була опублікована повість «Над Калкою», рукопис якої знайшов В. Семчишин у Державному архіві Львівської області [3].

Вивчення джерельної бази показало, що чимало публікацій про життя і творчість І. Филипчак вміщені у місцевих газетах Самбора. У них автори, здебільшого викладачі Самбірського педагогічного коледжу імені Івана Филипчак, роблять спробу висвітлити сторінки його життя і діяльності. Г. Мацковська стверджує, що творча спадщина І. Филипчак притягує нас такими чотирма гранями: глибокий патріотизм, любов до свого народу, що були в центрі його творчості і педагогічної діяльності; надзвичайно висока вимогливість до себе у підготовці майбутніх вчителів як професіоналів, що працюватимуть у школах України; культ сім'ї, свята пошана до Матері, до Батька; опора на історію свого народу, його традиції, які досліджував і добре знав; виховання почуття обов'язку перед народом і державою. Автор вважає, що творча спадщина Івана Филипчак заслуговує на глибоке, вдумливе вивчення і використання при розбудові сучасної національної школи. Крім того, вперше згадує про нього як археолога [17].

Для вшанування пам'яті педагога Самбірський педагогічний коледж спільно з громадськими установами міста, Дрогобицьким державним педагогічним університетом імені Івана Франка проводить наукові та науково-практичні конференції. Викладачі та студенти Самбірського педагогічного коледжу ім. І. Филипчак спільно працюють над поповненням новими експонатами музею, організують вистави за творами педагога, а ще намагаються виокремити у творчому доробку І. Филипчак постать вчителя.

Уже на першому році незалежності України інтелігенція Самбірщини спільно із місцевою владою організувала вшанування українського педагога – на будинку, в якому жив І. Филипчак, встановили меморіальну дошку. Організоване дійство було велелюдним, зійшлися самбірчани, студенти Самбірського педагогічного училища. Вони з особливим хвилюванням слухали виступи Володимира Филипчак – сина брата Івана Филипчак Андрія та родички письменника – Мирослави Малашій, які поділилися своїми спогадами про родинні стосунки педагога, його внесок у розвиток культурно-освітнього життя українського народу [9]. Іменем Івана Филипчак названа вулиця у м. Самбір, на якій він колись жив. На його будинку встановлена пам'ятна таблиця з барельєфом. Розпорядженням Представника Президента України у Львівській області педучилищу 1994 року присвоєно ім'я Івана Филипчак, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України у 1999 р. У 2001 р. училище реорганізувалося у державний педагогічний коледж імені І. Филипчак [16].

Окремі фрагменти просвітницько-педагогічної діяльності І. Филипчак висвітлює Л. Рондяк, виокремивши аспекти діяльності педагога: учений-дослідник історії шкільництва у Галичині, учитель середніх шкіл, автор побутових повістей з життя вчительства, літературно-художніх

творів, історичних повістей [22]. С. Оксененко під час зустрічі зі вчителями Львова проаналізувала нарис «Учительська семінарія в Самборі», та, акцентувавши демократичність поглядів земляка, окреслила позицію І. Филипчика щодо стилю керівництва освітніми закладами, на конкретних прикладах переконала у їхній сучасності, розкрила постать І. Филипчика як патріота рідної землі, служителя народові, борця за його волю [18].

Краєзнавець К. Куб'як у статті «Терновий вінок Івана Филипчика», що була присвячена 125-річчю з дня народження педагога, вміщує короткі біографічні відомості про громадського діяча, зміст листа дочки І. Филипчика Дарії, в якому описано процес арешту, що відбувся в листопаді 1944 р. [11]. С. Оксененко у газеті «Дзвони Самбора» оприлюднює інформацію про твори І. Филипчика з історії шкільництва, аналізує нарис «Учительська семінарія в Самборі» [18]. О. Леськів характеризує нарис «Ц. К. Окружна Головна школа в Лаврові» [14]. Наукові розвідки Р. Коритко [7], П. Сороки [26] та ін. стосуються його літературної творчості. М. Семчишин звертає увагу на окремі аспекти історико-краєзнавчої діяльності [23].

У місцевій пресі вміщено статті про відзначення річниці з дня народження І. Филипчика. До 128-ї річниці, наприклад, було проведено конференцію, учасниками якої були викладачі, керівники місцевої влади, поети, студенти, колишній учень І. Филипчика – Орест Горницький. На конференції редактор «Самбірських вістей» М. Сенейко вручив дипломи першим лауреатам премії ім. І. Филипчика: поетесі Ірині Дибко-Филипчак (США), кандидатів філологічних наук Ярославу Радевич-Винницькому, педагогові Ганні Мацковській, громадському діячеві Василю Семчишину, редакційному колективу газети «Самбірські вісті», краєзнавцеві Костю Куб'яку (помертло) та літературознавцю Іванові Лозинському (помертло) [10]. О. Леськів у статті «Нас знову зібрав Филипчак» інформує про святкування 132-ї річниці, яке стало нетрадиційним, театралізованим, учасники мали змогу подивитися інсценівки повістей «Анна-Ярославна – королева Франції», «Будівничий держави», «Кульчицький – герой Відня», «За вчительським хлібом». Кожен епізод був поставлений так, що глядач міг поринути у цю добу, проаналізувати особливості та умови розвитку тогочасного життя [15].

Цінними є рецензії на педагогічні твори й історичні нариси І. Филипчика, написані його сучасниками (І. Герасимович, Ю. Дзерович, М. Струтинська), і введені нами до наукового обігу [2].

Висновки. Історіографічний огляд засвідчив, що культурно-освітня діяльність І. Филипчика, як і численних представників української національно-демократичної педагогіки, до 90-х рр. ХХ ст. був невідомим. Його вивчення розпочалося у незалежній Україні. Опрацювання значного масиву літературних джерел, друкованих та рукописних матеріалів

уможливило виявити основні концептуальні ідеї творчої спадщини педагога, систематизувати наукові публікації, в яких знайшли відображення діяльність талановитого учителя, активного громадського діяча, невтомного дослідника історії українського шкільництва І. Филипчика.

Подальшого дослідження потребує ґрунтовне вивчення його спадщини як рецензента низки історико-педагогічних праць.

Література

1. Данчин Р. Організатор музейництва в Самборі / Р. Данчин // Новини Самбора. – 2001. – Ч. 8 (110). – С. 1.
2. Герасимович І. Рецензія на працю І. Филипчика «Будівничий держави» / Іван Герасимович // РШ. – 1935. – Ч. 22. – С. 345 ; Герасимович І. Рецензія на працю І. Филипчика «Учительська семінарія в Самборі» / Іван Герасимович // РШ. – 1939. – Ч. 6 – 7. – С. 115 ; Дзерович Ю. Праця І. Филипчика «За вчительським хлібом» / Юліан Дзерович // Дзвони : ЛНВ. – 1932. – Ч. 1. – С. 750 – 753 ; І.М. Рецензія на працю І. Филипчика «З історії шкільництва на Західній Бойківщині» (від 1772 – 1930) // ШВН. – 1933. – Ч. 4, 5, 6. – С. 124 – 125 ; Струтинський М. Рецензія на працю І. Филипчика «Дмитро Детько» / М. Струтинський // Наш прапор. – 1936. – Ч. 9 (312). – С. 6.
3. ДАЛО. – Ф. 1245 (Самбірський музей товариства «Бойківщини». – Оп. 1. – Спр. 86. Переписка з музеями і товариствами про відкриття музеїв, організацію виставок і ін.). – 21 арк.
4. Дибко-Филипчак І. Передне слово / І. Дибко-Филипчак // Филипчак І. За вчительським хлібом / І. Филипчак. – 2-е вид. – Самбір : Б. в., Б. р. – С. 7 – 8.
5. Дибко-Филипчак І. Про автора та його книжку / Ірина Дибко-Филипчак // Филипчак І. Кульчицький – герой Відня / І. Филипчак. – 2-е вид. – Кліфтон : Б. в., 1983. – С. 9 – 11.
6. Завгородня Т. Дидактична думка в Галичині (1919 – 1939 роки) / Тетяна Завгородня. – Івано-Франківськ : Плай, 1998. – 167 с.
7. Коритко Р. Ніхто не знає, де могила його... / Р. Коритко // Самбірські вісті. – 1991. – 3 жовтня. – С. 3.
8. Костів М. Нарис Івана Филипчика «Учительські курси українознавства на Великій Україні в 1918 році» / М. Костів // Дзвони Самбора. – 1999. – № 83. – С. 3.
9. Костів М. Не гостем, а господарем прийшов на вулицю свого імені / М. Костів // Новини Самбора. – 2001. – Ч. 93 (195). – 20 листопада – С. 2.
10. Костів М. У день народження Филипчика було вручено дипломи лауреатів премії його імені / М. Костів // Самбірські вісті. – 1999. – Ч. 8 (1091). – 30 січня. – С. 1.
11. Куб'як К. Терновий вінок Івана Филипчика / Кость Куб'як // Голос Самбірщини. – 1996. – 27 січня. – С. 2.
12. Курляк І. Класична освіта на західноукраїнських землях (XIX – перша половина XX ст.) : історико-педагогічний аспект / Ірина Євгенівна Курляк. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2000. – 328 с. ; Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864 – 1918) : монографія / Ірина Євгенівна Курляк. – Львів : Б. в., 1997. – 221 с.

13. Леськів О. Він був народним учителем / О. Леськів // *Голос Самбірщини*. – 2001. – 16 листопада.
14. Леськів О. Нарис Івана Филипчак «Ц. К. окружна Головна школа в Лаврові» / О. Леськів // *Дзвони Самбора*. – 1999. – № 87. – 7 грудня. – С. 3.
15. Леськів О. Нас знову зібрав Филипчак / О. Леськів // *Голос Самбірщини*. – 2003. – 7 лютого. – С. 2.
16. Мацковська Г. У коледжі імені Івана Филипчак / Галина Мацковська // *Голос Самбірщини*. – 2003. – 20 травня. – С. 2.
17. Мацковська Г. Іван Филипчак: ...бути вчителем народу! / Галина Мацковська // *Освітня нива*. – 2003. – Число 2 (136). – С. 3.
18. Оксененко С. Нарис Івана Филипчак «Учительська семінарія в Самборі» / С. Оксененко // *Дзвони Самбора*. – 1999. – № 85. – 30 листопада. – С. 3.
19. Оксененко С. Тут дух Филипчак витає / Світлана Оксененко // *Новини Самбора*. – 2003. – 4 лютого. – С. 2.
20. Пазиняк Н. Із забуття / Н. Пазиняк // *За вільну Україну*. – 1999. – 1 жовтня. – С. 2.
21. Радевич-Винницький Я. Іван Филипчак: доля українського інтелігента / Ярослав Радевич-Винницький // Филипчак І. Анна Ярославна – королева Франції / І. Филипчак. – Дрогобич : Відродження, 1995. – С. 153 – 169.
22. Рондяк Л. Просвітитель і педагог / Любов Рондяк // *Новини Самбора*. – 2000. – 25 січня – С. 3.
23. Семчишин В. Сторінки історії Товариства і музею «Бойківщина» / В. Семчишин. – <http://www.sambir.lviv.ua/main.php3?chapter=i5>.
24. Семчишин В. Талант подарований / В. Семчишин // *Новини Самбора*. – 2001. – 26 січня. – С. 2.
25. Сенейко М. Мов полум'я свічки : Вибране (статті, нариси, документи, фото): Присвячується 135-річчю від дня народження Івана Филипчак (1871 – 2006) – письменника, педагога, журналіста, музеєзнавця, який жив і працював у Самборі / М. Сенейко. – Дрогобич : Коло, 2005. – 72 с.
26. Сорока П. Іван Филипчак: літературний портрет / Петро Сорока. – Тернопіль : Джура, 2001. – 450 с.
27. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Богдан Ступарик. – К. : ІЗМН, 1998. – 336 с.
28. Филипчак І. Анна Ярославна – королева Франції / Іван Филипчак. – Дрогобич : Відродження, 1995. – 169 с.
29. Филипчак І. Над Калкою / Іван Филипчак. – Самбір : Б.в., 1998. – 105 с.
30. Чепіль М. Ідея національно-патріотичного виховання у творчій спадщині Івана Филипчак / М. Чепіль, Г. Савчин // *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта : теорія і практика»*. – Вип. 10. – Кам'янець-Подільський : Видавель ПП Зволейко Д.Г., 2012. – С. 103 – 108.
31. Чепіль М. Педагогічні погляди та культурно-освітня діяльність Івана Филипчак : монографія / Марія Чепіль, Галина Савчин. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. – 284 с.
32. Чепіль М.М. Підручник як чинник родинного виховання молодших школярів у Західній Україні (1919 – 1939 рр.) : монографія / М.М. Чепіль,

Л.Г. Стахів. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. – 356 с.

References

1. Danchyn R. Orhanizator muzeinytstva v Sambori / R. Danchyn // *Novyny Sambora*. – 2001. – Ch. 8 (110). – S. 1. [*in Ukrainian*]
2. Herasymovych I. Recenziia na praci I. Fylypchaka «Budivnychi derzhavy» / Ivan Herasymovych // *RSh*. – 1935. – Ch. 22. – S. 345 ; Herasymovych I. Retsenziya na pratsiu I. Fylypchaka «Uchytelska seminariia v Sambori» / Ivan Herasymovych // *RSh*. – 1939. – Ch. 6 – 7. – S. 115 ; Dzerovych Yu. Pratsia I. Fylypchaka «Za vchytelskym khlibom» / Yulian Dzerovych // *Dzvony : LNV*. – 1932. – Ch. 1. – S. 750 – 753 ; I.M. Retsenziya na pratsiu I. Fylypchaka «Z istorii shkilytstva na Zakhidnii Boikivshchyni» (vid 1772 – 1930) // *ShVN*. – 1933. – Ch. 4, 5, 6. – S. 124 – 125 ; Strutynskiy M. Retsenziia na pratsiu I. Fylypchaka «Dmytro Detko» / M. Strutynskiy // *Nash prapor*. – 1936. – Ch. 9 (312). – S. 6. [*in Ukrainian*]
3. DALO. – F. 1245 (Sambirskiy muzei tovarystva «Boikivshchyny». – Op. 1. – Spr. 86. Perepyska z muzeiamy i tovarystvamy pro vidkryttia muzeiv orhanizatsiiu vystavok i in.). – 21 ark. [*in Ukrainian*]
4. Dybko-Fylypchak I. Perednie slovo / I. Dybko-Fylypchak // Fylypchak I. *Za vchytelskym khlibom* / I. Fylypchak. – 2-e vyd. – Sambir : B. v., B. r. – S. 7 – 8. [*in Ukrainian*]
5. Dybko-Fylypchak I. Pro avtora ta yoho knyzhku / Iryna Dybko-Fylypchak // Fylypchak I. *Kulchytskyi – heroi Vidnia* / I. Fylypchak. – 2-e vyd. – Klifton : B.v., 1983. – S. 9 – 11. [*in Ukrainian*]
6. Zavorodnia T. Dydaktychna dumka v Halychyni (1919 – 1939 roky) / Tetiana Zavorodnia. – Ivano-Frankivsk : Plai, 1998. – 167 s. [*in Ukrainian*]
7. Korytko R. Nikhto ne znaie, de mohyla yoho... / R. Korytko // *Sambirski visti*. – 1991. – 3 zhovtnia. – S. 3. [*in Ukrainian*]
8. Kostiv M. Narys Ivana Fylypchaka «Uchytelski kursy ukrainoznavstva na Velykii Ukraini v 1918 rotsi» / M. Kostiv // *Dzvony Sambora*. – 1999. – № 83. – S. 3. [*in Ukrainian*]
9. Kostiv M. Ne hostem, a hospodarem pryishov na vulytsiu svoho imeni / M. Kostiv // *Novyny Sambora*. – 2001. – Ch. 93 (195). – 20 lystopada – S. 2. [*in Ukrainian*]
10. Kostiv M. U den narodzhennia Fylypchaka bulo vrucheno diplomy laureativ premii yoho imeni / M. Kostiv // *Sambirski visti*. – 1999. – Ch. 8 (1091). – 30 sichnia. – S. 1. [*in Ukrainian*]
11. Kub'iak K. Ternovyi vinok Ivana Fylypchaka / Kost Kub'iak // *Holos Sambirshchyny*. – 1996. – 27 sichnia. – S. 2. [*in Ukrainian*]
12. Kurliak I. Klashychna osvita na zakhidnoukrainskykh zemliakh (XIX – persha polovyna XX st.) : istoryko-pedahohichnyi aspekt / Iryna Yevhenivna Kurliak. – Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky, 2000. – 328 s. ; Kurliak I. *Ukrainska*

himmaziina osvita u Halychyni (1864 – 1918) : monohrafiia / Iryna Yevhenivna Kurliak. – Lviv : B. v., 1997. – 221 s. *[in Ukrainian]*

13. Leskiv O. Vin buv narodnym uchytelem / O. Leskiv // Holos Sambirshchyny. – 2001. – 16 lystopada. *[in Ukrainian]*

14. Leskiv O. Narys Ivana Fylypchaka «Ch. K. okruzhna Holovna shkola v Lavrovi» / O. Leskiv // Dzvony Sambora. – 1999. – № 87. – 7 hrudnia. – S. 3. *[in Ukrainian]*

15. Leskiv O. Nas znovu zibrav Fylypchak / O. Leskiv // Holos Sambirshchyny. – 2003. – 7 liutoho. – S. 2. *[in Ukrainian]*

16. Matskovska H. U koledzhi imeni Ivana Fylypchaka / Halyna Matskovska // Holos Sambirshchyny. – 2003. – 20 travnia. – S. 2. *[in Ukrainian]*

17. Matskovska H. Ivan Fylypchak: ...buty vchytelem naroda! / Halyna Matskovska // Osvitianska nyva. – 2003. – Chyso 2 (136). – S. 3. *[in Ukrainian]*

18. Oksenenko S. Narys Ivana Fylypchaka «Uchytelska seminarii v Sambori» / S. Oksenenko // Dzvony Sambora. – 1999. – № 85. – 30 lystopada. – S. 3. *[in Ukrainian]*

19. Oksenenko S. Tut dukh Fylypchaka vytaie / Svitlana Oksenenko // Novyny Sambora. – 2003. – 4 liutoho. – S. 2. *[in Ukrainian]*

20. Pazyniak N. Iz zabuttia / N. Pazyniak // Za vilnu Ukrainu. – 1999. – 1 zhovtnia. – S. 2. *[in Ukrainian]*

21. Radevych-Vynnytskyi Ya. Ivan Fylypchak: dolia ukrainskoho intelihenta / Yaroslav Radevych-Vynnytskyi // Fylypchak I. Anna Yaroslavna – koroleva Frantsii / I. Fylypchak. – Drohobych : Vidrozhennia, 1995. – S. 153 – 169. *[in Ukrainian]*

22. Rondiak L. Prosvitytel i pedahoh / Liubov Rondiak // Novyny Sambora. – 2000. – 25 sichnia – S. 3. *[in Ukrainian]*

23. Semchyshyn V. Storinky istorii Tovarystva i muzei «Boikivshchyna» / V. Semchyshyn. – <http://www/sambir.lviv.ua/main.php3?chapter=i5> *[in Ukrainian]*

24. Semchyshyn V. Talant podarovanyi / V. Semchyshyn // Novyny Sambora. – 2001. – 26 sichnia. – S. 2. *[in Ukrainian]*

25. Seneiko M. Mov polum'ia svichky : Vybrane (statti, narysy, dokumenty, foto): Prysviachuietsia 135-richchiu vid dnia narodzhennia Ivana Fylypchaka (1871 – 2006) – pysmennyka, pedahoha, zhurnalista, muzeieznavtsia, yakyi zhyv i pratsiuvav u Sambori / M. Seneiko. – Drohobych : Kolo, 2005. – 72 s. *[in Ukrainian]*

26. Soroka P. Ivan Fylypchak: literaturnyi portret / Petro Soroka. – Ternopil : Dzhura, 2001. – 450 s. *[in Ukrainian]*

27. Stuparyk B. Natsionalna shkola: vytoky, stanovlennia / Bohdan Stuparyk. – K. : IZMN, 1998. – 336 s. *[in Ukrainian]*

28. Fylypchak I. Anna Yaroslavna – koroleva Frantsii / Ivan Fylypchak. – Drohobych : Vidrozhennia, 1995. – 169 s. *[in Ukrainian]*

29. Fylypchak I. Nad Kalkoiu / Ivan Fylypchak. – Sambir : B.v., 1998. – 105 s. *[in Ukrainian]*

30. Chepil M. Ideia natsionalno-patriotynoho vykhovannia u tvorchii spadshchyni Ivana Fylypchaka / M. Chepil, H. Savchyn // Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichna osvita : teoriia i praktyka». – Vyp. 10. – Kam'ianets-Podilskyi : Vydavets PP Zvoleiko D.H., 2012. – S. 103 – 108. *[in Ukrainian]*

31. Chepil M. Pedagogichni pohliady ta kulturno-osvitnia diialnist Ivana Fylypchaka : monohrafiia / Mariia Chepil, Halyna Savchyn. – Drohobych : Redaktsiino-vydavnychi viddil DDPU imeni Ivana Franka, 2013. – 284 s. [in Ukrainian]

32. Chepil M.M. Pidruchnyk yak chynnyk rodynnoho vykhovannia molodshykh shkoliariv u Zakhidnii Ukraini (1919 – 1939 rr.) : monohrafiia / M.M. Chepil, L.H. Stakhiv. – Drohobych : Redaktsiino-vydavnychi viddil Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka, 2010. – 356 s. [in Ukrainian]

Чепиль Мария. Образовательная деятельность Ивана Филип- чака: историография проблемы. В статье проанализированы исследова- ния, непосредственно касающиеся образовательной деятельности учи- теля, активного общественного деятеля, исследователя истории украин- ского образования Ивана Пилиповича Филипчак (1871 – 1945). акцен- тировано внимание на ее содержание, глубокий патриотизм, любовь к своему народу, что были в центре его творчества и педагогической дея- тельности; чрезвычайно высокую требовательность к себе в подготовке будущих учителей; культ семьи, уважение к Матери, к Отцу; опора на историю своего народа, его традиции, которые исследовал и хорошо знал; воспитание чувства долга перед народом и государством. Обобщено пуб- ликации современных исследователей о И. Филипчаке, в которых раскры- то содержание украиноязычных учебников, организацию и поддержку молодежных кружков и обществ, историко-краеведческую деятельность.

Ключевые слова: Иван Филипчак, историография, образователь- ная деятельность, творческое наследие, украинская молодежь.

Chepil Mariya. Ivan Fylypchak's educational activities: histori- ography of the problem. The article reviews the studies of educational activities of Ivan Pylypovych Fylypchak (1871 – 1945), a teacher, an active public figure, a researcher of the history of school education in Ukraine. The particular focus is on the content and deep patriotism of I. Fylypchak's educa- tional activity, love for his people on whom he focused his work and teaching practice; extremely high self-exigence while training teachers; the family cult, respect for the mother and father; reliance on the national history and traditions, which he was a connoisseur of; fostering a sense of duty to the people and the state. The article provides an overview of contemporary publications about I. Fylypchak and the content of his textbooks, his role in organization and support of youth clubs and associations, local historical activities.

Key words: Ivan Fylypchak, historiography, educational activities, legacy, Ukrainian youth.

Одержано 15.01.2016